

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm IX. Cùm venisset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Ex transmissa.

PARAPHRASIS.

Mulier quædam separauit se à viro, præten-
dens fortasse impedimentum consanguini-
tatis: super hac causa respondet Ale-
xander III. si constet, quòd mulier legiti-
mè desponsata sit viro; ab eaque cog-
nita, esse ipsi restituendam, recepta cautio-
ne sufficiente de non offendendo: sin au-
tem vir odio capitali mulierè prosequa-
tur, ita ut ipsi periculum timeatur, tum
restituenda non est, sed custodienda in
loco tuto, ubi vir & parentes eius nullam
violentiã inferre queant.

SUMMARIVM.

1. Pro matrimonio in facie Ecclesiæ contracto
presumptio est, quòd sit validum, donec
impedimentum dirimens ostendatur.
  2. Coniux post matrimonium consummatum
spoliatus, plene est restituendus, etiam
quoad torum, nisi impedimentum quod
obijciatur notorium sit, aut in continentia
probari possit.
  3. Nondum autem consummato matrimonio
spoliatus tantum restituitur quoad ha-
bitationem, non autem quoad torum si
impedimentum dirimens obijciatur.
- 1 **P**RO intellectu textus: Adverte 1. Quòd
sermo sit de sponsalibus de præsentè, a-
deòq; matrimonio, eòque in facie Ecclesiæ
contracto; nam pro tali matrimonio præ-
sumptio est, esse validum donec impedi-
mentum dirimens ostendatur.
- 2 Adverte 2. Sermonem esse de matrimo-
nio consummato, hoc casu plena restitutio
coniugis se separantis fieri debet, etiam quoad
torum non obstante obiectione occul-
ti impedimenti dirimentis, nisi id notorium
sit, aut statim probari possit. *c. Literas. 13. b.*
- 3 Si quidem per matrimonium consumma-
tum plena possessio coniugis acquiritur, igitur
spoliatus plene restitui debet. Sin au-
tem matrimonium consummatum non fu-
erit, tunc restitutio fit quoad habitationem,

non item quoad torum, uti etiam colligitur ex
capitulo *Ex Conquestione 10. h. t. & c. c. Literas*,
Literas, idque probari debet, quia si post
matrimonium bonâ fide contractum oria-
tur dubium de valore eius, & coniux præ-
missâ diligente inquisitione veritatem de-
prehendere non possit, coniugij usum pete-
re quidem potest, cum sit in possessione ali-
qua juris, quo in dubio priuari non debet;
non potest tamen cogere alterum, præfer-
tim feminam ad reddendum, si quæstionis
matrimonialis decisio paulò pôst à iudice
futura sit, exponeret enim se valde graui pe-
riculo, si postea contra valorem matrimo-
nij pronuntietur, & ipsa corrupta sit, ut ne-
que alterum honestum matrimonium con-
sequi, nec inter sacras virgines in Monasterio
velari queat. Reliqua dicuntur in *cit. c. Con-
questione. & c. Literas*.

CAPITVLVM IX.

Cùm venisset.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus Eboracensis Ecclesiã quã-
dam viuente eius Rectore donauit, & cõ-
corporauit Ecclesiæ Collegiatæ, ita ut
mortuo Rectore redditus uniuersus ad col-
legiatam peruenirent, interim verò à Re-
ctore auctoritate eiusdem Archiepiscopi
pensio annua Collegiatæ Ecclesiæ solue-
retur, eamq; concessionem Papa suâ au-
thoritate confirmauit, accidit autem, ut
mortuo Rectore, cùm Canonici ab Ar-
chidiacono & quodã alio Clerico paro-
chiam illam affectantibus, sibi timerent,
non requisita auctoritate Archiepiscopi
possessionem parochiæ ingressi sint, mox
autè pluribus rebus quas Rector obiens
reliquerat ab Archidiacono spoliati. Hac
controversiã cognita respondit Alexan-
der III. Cùm Canonici annuam pensio-
nem à Rectore dum viueret perceperint,
non vitiosè ingressos esse in possessionem
parochiæ, etiam sine Archiepiscopi auto-
ritate, siquidem iure cautum est, etiam
eum possidere, qui per alium possidet.

SYM-

SUMMARIUM.

1. Qui civilem possessionem rei consecutus est, dum naturalis possessio penes alium existebat, potest hanc deinde legitime vacantem propriâ autoritate ingredi.
2. Quicumque beneficiatus ratione juris decimarum aliorumq, sua Ecclesia proventuum videtur esse quasi usufructuarius, proprietate scilicet & possessione civili penes Ecclesiam manente.
3. Et ideo beneficiarius jus sui beneficii consecutus agere potest de spolio antequam possessionem sui beneficii accipiat, contra eos qui spoliaverant Ecclesiam decimis v.g. aut pensionibus.
4. Nisi alius esset in possessione exigendi tales decimas aut pensiones, contra quem tantum actio in rem negatoria concederetur.
5. Exigens decimas nomine Ecclesia, titulum aut mandatum ostendere debet, si nondum est in possessione beneficii.
6. Si verò sit in possessione beneficii, nihil necesse est, titulum ostendere, nisi possessio talis nona esset, aut litigiosa.
7. Ecclesia Collegiata v. g. cui altera cum omnibus juribus incorporata fuit, quamvis plenam illius possessionem nondum habeat, quam diu Rector huius Ecclesia incorporata vivit, civiliter tamen eam possidet, si Rector huius pensionem illi solvere debeat.

Controversia in eo versabatur, num Canonici sine auctoritate Archidiaconi ingrediendo possessionem parochiæ se intrusisse ceantur, iuxta *c. 18. de Prab. in 6. l. Si ex stipulatione. s. de acquir. possess.* ubi dicitur, prædonem esse, qui titulum seu causam proprietatis habens, possessionem ipsemet accipit, & non ab eo, qui rem tradere debet; in casu autem nostro, ad Archidiaconum pertinebat Ecclesiarum possessionem tradere, iuxta *c. Ad hac. 7. c. Vi nostrum. 9. de offic. Archidiaconi.* Ergo si Canonici contemptâ eius potestate per se ipsos possessionem acceperunt, ei iniuriam intulerunt, quam ipse repellere poterat, potestatem suam defendendo: quamobrem videtur, quod Canonici contra ipsum tanquã

spoliatorem agere non potuerint, quin potius ipse cõtra Canonicos, ut jure ac proprietate Ecclesiæ ab Archiepiscopo cõcessâ priventur. *cit. c. Eum. & l. Si quis intantam. 7. C. Unde vi.* Nihilominus Papa pro Canonicis contra Archidiaconum judicat. Ratio dari debet. Qui possessionem civilem rei consecutus est, naturali possessione penes aliũ existente, is hanc vacantem, v.g. per mortem usufructuarij aut coloni propriâ autoritate ingredi potest. *arg. l. 2. C. De jure emphyteutico. §. adeo. Institut. de locato.* Sed in nostro casu non tantum proprietatis parochiæ acquisita erat Ecclesiæ Collegiata, sed etiam eiusdẽ possessio civilis. Ipse autẽ Ecclesiæ parochus in ordine ad jus decimarũ aliorumque redditũ habebat se ut usufructuarius. Ergo post mortem eiusdem Ecclesia Collegiata poterat parochiæ possessionem capere, & redditus omnes percipere. Pro Maioris propositionis declaratione: Adverte, quod colonus emphyteuta & Vasallus rem possideat non suo nomine sed alieno. Quare non ipse propriẽ possidet, sed potius is, cuius nomine possidetur, ut hãc dicitur, & in *l. Quod meo. 18. ff. De acquir. possess.* Requiritur tamẽ ad hoc ut emphyteuta v.g. alterius nomine possideat, illũ habere possessionem civile, nec sufficit habere solum dominũ seu proprietatẽ fundi, si alius in possessione existat, cui videlicet pensiones solvantur. Verũ tamen emphyteuta & vasallus sunt in quasi possessione dominij utilis seu usufructus, aded, ut temporis diurnitate præscribere & super hoc jure possessorio ac petitorio iudicio suo nomine agere possint. Pro Minoris declaratione adverte, quod Rector Ecclesiæ aliũve beneficiarius, ratione juris decimarũ & aliorũ proventuum sit quasi usufructuarius, cui sola utilitas ad vitam suam competit. At verò idem jus decimarum, secundum proprietatem & civilem eius possessionẽ ad Ecclesiam pertinet, imò de Prælati Ecclesiarũ maximẽ Regularium, cum meri administratores sint redditũ, rectẽ dicitur quod jura & proventus tam naturaliter quã civiliter possideant nomine Monasterij, quare *Innoc. 6. In liter. n. 13. h. t.*

Exin-

- 3 Exinde colligitur 1. Quod Rector Ecclesie aut alius beneficiarius cum primum jus beneficii consecutus est institutione aut confirmatione, agere possit contra eum, qui Ecclesiam spoliavit, v. g. pensiones negando, tamen si ipsammet possessionem non apprehenderit, quia non agit nomine suo, sed nomine Ecclesie spoliatae, quod facere potest, tanquam legitimus eius constitutus administrator, uti docet *Mascardus Conclus. 1323. n. 19.* ubi ait: Beneficii possessor agit ad restitutionem possessionis subtractae, nec opus est probare pensionem sibi aliàs fuisse solutam, satis est docere, antecessoribus solutam fuisse, quia non ipse sed Ecclesia quae possidet, agere videtur. Excipe, nisi sit alius in possessione decimandi vel pensionem accipiendi, tunc Rector Ecclesie, ne quidem accepta possessione parochiae, petere potest à rusticis decimas, aut pensiones à colonis, consequenter nec agere potest contra illos tanquam subtractores, quia propria auctoritate sibi possessionem usurpando, alterum possidentem, seu qui in possessione est exigendi, spoliare censeretur, quare necesse est, ut hoc casu parochus nomine suae Ecclesie contra illum agat, actione in rem negatoria, quae declaratur, ipsi nullum jus competere, ideòque possessionem abdicet & Ecclesie restituat.
- 5 Quæri potest hic, num Prælati, Parochus, aliusve Beneficiarius nomine Ecclesie aut beneficii sui exigens decimas aliòve redditus, titulum ostendere debeat? Respondeo & Dico 1. Si nondum in possessione est, titulum exhibere debet, aut mandatum, quod id faciat nomine & loco Ecclesie. Ita *Panorm. c. Cum super. Innoc. ibid. de causa possess.* Quia si rustici decimas aut pensiones soluerent non habenti titulum, seu intruso notoriè, iterum solvere deberent, uti *Mascardus notavit cit. Conclus. n. 1.*
- 6 Dico II. Si est in possessione, eaque antiqua aut saltem pacifica, non debet ostendere titulum, secus est, si sit recens possessio, maximè si de jure dubitetur, aut lis mota sit, tunc caveant coloni, ne huic solvant, nisi titulum legitimum exhibeat, uti *Panorm. notat loc. cit.*

Colligitur 2. Rectè respondisse Pontificem, quod Rector parochiae jus provenituum possiderit, nomine Ecclesie Collegiatae, non eà præcisè ratione, quia parochia cum omnibus juribus incorporata fuit Collegiatae, nam eà incorporatione proprietas acquisita fuit, non possessio. *c. Pastoral. 19. de Privileg.* sed ideò quia Ecclesie Collegiatae tanquam proprietarie Parochus nomine parochiae pensionem annuam solvit, per hanc enim pensionis acceptionem, Collegiata Ecclesia fuit in civili possessione parochiae & jurium eius, consequenter mortuo parochus tanquam usufructuario, capere etiam potuit possessionem naturalem, quae tunc vacabat, ideòque plenam possessionem & perceptionem reddituum habere. Notum est enim, quod extincto jure usufructuarii consolidetur usufructus cum proprietate, quin imò admonet hic *Panorm. n. 7.* Si habens civilem possessionem ingrediatur naturalem vacantem, quod non censetur de novo acquirere possessionem, sed prius acquisitam continuare, cum naturalis possessio sit accessoria civili.

CAPITVLVM. X.

Ex conquestione.

PARAPHRASIS.

Caius miles Barbaram in uxorem duxit, & filiam procreavit, postea eam sine Ecclesie iudicio repulit, & literas à Papa impetrauit ad iudices delegatos, ut cognoscant, remotà appellatione super impedimento consanguinitatis, sed mulier priusquam à iudicibus citaretur, virum restitui sibi petiit ab Episcopo ordinario, postea vero citata à delegatis, modò per se comparens, modò per procuratorem, ante & post litem contestationem, virum sibi restitui postulavit, cum autem iudices negatà restitutione (quod fieri non debebat) in causa principali procedere vellet, illa ad sedem Apostolicam appellavit. His cognitis mandat Lucius III. Si ita est, ut mulieri vir restituatur, & quae post